

LITERATURA OŚWIECENIA

Prof. dr hab. Roman Dąbrowski

Wykład: *Zrozumieć oświecenie*.

SPIS LEKTUR – OŚWIECENIE. Rok akademicki 2018/2019

Jeśli podano konkretne wydanie, należy w miarę możliwości skorzystać właśnie z niego; w pozostałych przypadkach wydanie jest dowolne.

I. LEKTURY OBOWIĄZKOWE

1. TEKSTY

a) Literatura polska:

- „*Świat poprawiać – zuchwałę rzemiosło*”. *Antologia poezji polskiego Oświecenia*, oprac. T. Kostkiewiczowa, Z. Goliński; stąd utwory E. Drużbackiej, *Wiersze anonimowe z okresu konfederacji barskiej...*, A. Naruszewicza, I. Krasickiego, J. Szymanowskiego, K. Benisławskiej, J. Wybickiego, F. Zabłockiego, J. Jasińskiego, F. D. Książnina, W. Miera, *Wiersze anonimowe doby Sejmu Wielkiego...*, J. Morelowskiego, A. Felińskiego, C. Godebskiego, K. Tymowskiego, K. Koźmiana, L. Osińskiego.
- *Oświeceni o literaturze. Wypowiedzi pisarzy polskich 1740-1800*, oprac. T. Kostkiewiczowa i Z. Goliński, Warszawa 1993; stąd: J. Szymanowski, *Listy o guście, czyli smaku*; F. Karpiński, *O wymowie w prozie albo wierszu*; F. K. Dmochowski, *Sztuka rymotwórcza*.
- „*Monitor*”, oprac. E. Aleksandrowska, BN I 226; stąd 5 wybranych artykułów.
- „*Zabawy Przyjemne i Pożyteczne*”, oprac. J. Platt, BN I/195 lub Skarby Biblioteki Narodowej.
- F. Bohomolec, *Małżeństwo z kalendarza*.
- Naruszewicz, *Satyry*, oprac. B. Wolska, Kraków 2002.
- Krasicki, *Myszeidos pieśni X*, BN I 244; *Monachomachia i Antymonachomachia; Satyry i listy*, BN I 169; *Bajki; Mikołaja Doświadczyńskiego przypadki; Pan Podstoli*, cz. I; *Historia lub Powieści wschodnie* [w:] I. Krasicki, *Dziela wybrane*, Warszawa 1989, t. II.
- M. D. Krajewski, *Podolanka wychowana w stanie natury...lub Wojciech Zdarzyński*.
- S. Trembecki, *Wybór poezji. Sofijówka*, Kraków 2002 lub *Wiersze wybrane*, oprac. J. W. Gomulicki, Warszawa 1965; *Sofijówka*, wydał J. Snopek, Warszawa 2000.
- T. K. Węgierski, *Wiersze wybrane*, Kraków 2002 lub *Wiersze wybrane*, oprac. J. W. Gomulicki, Warszawa 1974; *Organy*, wydała A. Norkowska, Warszawa 2007.
- F. Zabłocki, *Król w kraju rozkoszy; Fircyk w zalotach*, oprac. J. Pawłowiczowa, BN I 176.
- F. Karpiński, *Poezje wybrane*, oprac. T. Chachulski, BN I 89.
- F. D. Książnin, *Wybór poezji*, oprac. W. Borowy, BN I 129.
- S. Staszic, *Uwagi nad życiem Jana Zamoyskiego*, BN I 90; stąd: *Edukacja, Prawodawstwo, Niezgoda wewnętrzna, Polska*.
- J. U. Niemcewicz, *Powrót posła; Dwaj panowie Sieciechowcie; Śpiewy historyczne*.
- W. Bogusławski, *Cud mniemany...; Henryk VI na łowach*.
- J. P. Woronicz, *Świątynia Sybilli; Hymn do Boga*.
- J. Potocki, *Rękopis znaleziony w Saragossie*.
- Godebski, *Grenadier-filozof*, Kraków 2002.
- M. Czartoryska-Wirtemberska, *Malwina*.

- Feliński, *Barbara Radziwiłłówna*, w: *Polska tragedia neoklasycystyczna*, oprac. D. Ratajczak, Wrocław 1988.
- K. Brodziński, *Wybór poezji*, Kraków 2003; stąd: *Wiesław i kilka wybranych wierszy; O klasycyzmie i romantyczności...*
- K. Hoffmanowa z Tańskich, *Dziennik Franciszki Krasieńskiej* lub F. Skarbek, *Pan Antoni*, Kraków 2003.

b) Literatura powszechna:

- P. Beaumarchais, *Wesele Figara*.
- G. E. Lessing, *Natan mędrzec*.
- Wolter, *Kandyd; Syn marnotrawny*, przeł. S. Trembecki.
- D. Diderot, *Kubuś Fatalista*.
- J. Swift, *Podróże do wielu odległych narodów świata*, przeł. M. Słomczyński.
- L. Sterne, *Podróż sentymentalna* lub *Życie i myśli JW. Tristrama Shandy*.
- J. J. Rousseau, *Nowa Heloiza*.
- J. Macpherson, *Pieśni Osjana*, przeł. S. Goszczyński; stąd: *Fingal, Pieśni z Selmy*.

2. PODRĘCZNIKI I OPRACOWANIA

- M. Klimowicz, *Oświecenie*, Warszawa 1998.
- R. Przybylski, *Klasycyzm i sentymentalizm po trzecim rozbiorze*, [w:] A. Witkowska, R. Przybylski, *Romantyzm*, Warszawa 1997.
- T. Kostkiewiczowa, *Klasycyzm, sentymentalizm, rokoko*.
- *Słownik literatury polskiego Oświecenia*, pod red. T. Kostkiewiczowej (stąd hasła: *Oświecenie, Klasycyzm postanisławowski, Poezja-teorie, Tradycja literacka, Krytyka literacka i teatralna, Czołpismnictwo, List poetycki, Polemiki literackie, Okolicznościowa literatura polityczna, Russoizm, Wolterianizm, Osjanizm, Gotycyzm i ew. inne wybrane*).

II. LEKTURY UZUPEŁNIAJĄCE

1. TEKSTY

a) Literatura polska:

- J. Kitowicz, *Opis obyczajów za panowania Augusta III*.
- K. Benisławska, *Pieśni sobie śpiewane*.
- „*Abyśmy o ojczyźnie naszej radzili*”. *Antologia publicystyki doby stanisławowskiej*, wyd. Z. Gołiński, 1984 (wybrane teksty).
- *Polska poezja rokokowa. Antologia*, wybór i oprac. R. Dąbrowski, Kraków 2003.
- F. Zabłocki, *Zabobonnik; Sarmatyzm*.
- Krasicki, *Wybór liryków*, BN I 252; *Rozmowy zmarłych; Uwagi*, Warszawa 1997; *Wiersze z prozą*, [w:] I. Krasicki, *Dzieła wybrane*, Warszawa 1989, t. II.
- F. S. Jezierski, *Trzy utwory z czasów Sejmu Wielkiego*; stąd: *Rzepicha, matka królów*.
- J. Jasiński, *Wiersze i poematy. Wybór*, Kraków 2002.
- H. Kołłątaj, *Wybór pism politycznych*, BN I 140.
- J. Wybicki, *Wiersze i arietki*, Gdańsk 1973.

- *Komedia obyczajowa warszawska*, oprac. Z. Wołoszyńska, Warszawa 1960.
- *Drama mieszczańska*, oprac. J. Pawłowiczowa, Warszawa 1955.
- W. Mier, *Poezje zebrane*, Wrocław 1991.
- *Polska epopeja klasycystyczna. Antologia*, oprac. R. Dąbrowski, Kraków 2001.
- K. Koźmian, *Wybór poezji*, Kraków 2002; *Ziemiaństwo polskie*, Kraków 2000.
- *Polski romans sentymentalny*, oprac. A. Witkowska, BN I 206.
- *Polski poemat heroikomiczny późnego oświecenia. Antologia*, oprac. R. Dąbrowski, Kraków 2007.
- *Oświeceni o literaturze. Wypowiedzi pisarzy polskich 1801-1830*, oprac. T. Kostkiewiczowa i Z. Goliński, Warszawa 1995; stąd teksty: F. Wężyka, J. Śniadeckiego, E. Słowackiego.

b) Literatura powszechna:

- *Europejskie źródła myśli estetyczno-literackiej polskiego Oświecenia*, oprac. T. Kostkiewiczowa i Z. Goliński, Warszawa 1997 (wybrane teksty).
- H. Fielding, *Historia życia Toma Jonesa*.
- Ch. Montesquieu, *Listy perskie*.
- Wolter, *Traktat o tolerancji napisany z powodu śmierci Jana Calasa*.
- J. J. Rousseau, *Wyznania* (ks. I-IV).
- P. Ch. de Laclos, *Niebezpieczne związki*.
- D. Diderot, *Pisma estetyczno teatralne*, oprac. M. Dębowski, Gdańsk 2008.

2. OPRACOWANIA

a) ogólny obraz epoki

- P. Chaunu, *Cywilizacja wieku Oświecenia*, Warszawa 1989.
- *Dziedzictwo Oświecenia*, „Znak”, grudzień (12) 1992.
- „Wiek Oświecenia”, 17, 2001. *Co to jest oświecenie?*
- B. Baczek, *Hiob, mój przyjaciel. Obietnice szczęścia i nieuchronność zła*, Warszawa 2002
- P. Hazard, *Myśl europejska w XVIII wieku*, Warszawa 1972.
- M. Horkheimer, T. Adorno, *Dialektyka Oświecenia*, Warszawa 1994.
- O. Lovejoy, *Wielki łańcuch bytu. Studium z dziejów idei*, Warszawa 1999; stąd rzdz. V, VI, VII, VIII.
- Z. Libera, *Oświecenie*, Warszawa 1991.

b) problemy polskiego oświecenia

- T. Kostkiewiczowa, *Polski wiek światel. Obszary swoistości*, Wrocław 2002.
- T. Kostkiewiczowa, *Oświecenie. Próg naszej współczesności*, Warszawa 1994.
- W. Borowy, *O poezji polskiej w wieku XVIII*.
- P. Żbikowski, *Klasycyzm postanislawowski*, Warszawa 1999.
- S. Pietraszko, *Doktryna literacka polskiego klasycyzmu*, Wrocław 1966.
- T. Kostkiewiczowa, *Horyzonty wyobraźni. O języku poezji czasów Oświecenia*, Warszawa 1984.
- *Lektury polonistyczne. Oświecenie. Romantyzm*, pod red. A. Borowskiego i J. Gruchały, t. I, Kraków 1996.

- *Problemy literatury polskiej okresu oświecenia*. S. I-II, pod red. Z. Golińskiego, Wrocław 1973-1977.
- *Motywy religijne w twórczości pisarzy polskiego oświecenia*, red. T. Kostkiewiczowa, Lublin 1995.
- R. Przybylski, *Klasycyzm, czyli Prawdziwy koniec Królestwa Polskiego*, Warszawa 1993.
- J. Snopek, *Objawienie i Oświecenie. Z dziejów libertynizmu w Polsce*, Wrocław 1986.
- *Pisarze polskiego Oświecenia.*, pod red. T. Kostkiewiczowej i Z. Golińskiego, T. 1, Warszawa 1992, T. 2, Warszawa 1994, T. 3, Warszawa 1996.
- J. Snopek, *Prowincja oświecona. Kultura literacka Ziemi Krakowskiej w dobie Oświecenia. 1750-1815*, Warszawa 1992.
- *Wiek XVIII – między tradycją a oświeceniową współczesnością. Hermeneutyka wartości religijnych*, red. B. Kuczera-Chachulska, T. Chachulski, współpraca J. Snopek, Warszawa 2017.

c) autorzy i gatunki.

- Z. Goliński, *Ignacy Krasicki*, Warszawa 2002.
- J. T. Pokrzywniak, *Ignacy Krasicki*, Bibl. „Polonistyki”, Warszawa 1992.
- R. Sobol, *Franciszek Karpiński*, Warszawa 1987.
- T. Kostkiewiczowa, *Kniaźnin jako poeta liryczny*, Warszawa 1971.
- F. Rosset, D. Triaire, *Jan Potocki. Biografia*, Warszawa 2006.
- D. Ratajczakowa, *Komedia oświeconych*, Warszawa 1993.
- B. Wolska, *W świecie żywiołów, Boga i człowieka. Studia o poezji Adama Naruszewicza*, Łódź 1995.
- B. Mazurkowa, *Na ziemskich i niebieskich szlakach. Studia o poezji Franciszka Zabłockiego i Franciszka Dionizego Książnina*, Katowice 2008.
- Z. Sinko, *Powieść zachodnioeuropejska w kulturze literackiej polskiego Oświecenia*, Wrocław 1968.
- W. Woźnowski, *Bajka w literaturze polskiego Oświecenia*, Kraków 1974 lub tenże: *Dzieje bajki polskiej*, rozdz. III, IV, Warszawa 1990.
- G. Zając, *Fabula powieści polskiego oświecenia*, Kraków 2002.
- R. Dąbrowski, *Poemat heroikomiczny w literaturze polskiego oświecenia*, Kraków 2004.
- *Czytanie Książnina*, pod red. B. Mazurkowej i T. Chachulskiego, Warszawa 2010.
- *Czytanie Trembeckiego*, pod red. J. Snopka, W. Kaliszewskiego i B. Mazurkowej, t. 1, 2, Warszawa 2016.
- *Czytanie Karpińskiego*, pod red. B. Mazurkowej i T. Chachulskiego, t. 1, 2, Warszawa 2017.